миллион пүүд таряан—манай омогорхол!

Амжалтаая улам арьбадхажа, шэнэ илалта туйлая!

БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят Үнэн

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган

36-хи жэлээ гарана

№ 239 (9071)

ОКТЯБРИИН 10 СУББОТО 1959 он

Сэн 20 мүнгэн.

Түсэбhөө гадуур гүрэндэ таряа худалдаха уялгаа Бурядай АССР дүүргэбэ

Түсэбhөө гадуур гүрэндэ таряа худалдаха социалистическэ уялгаа Бурядай АССР-эй колхоз, совхозууд дүүргэбэ. Хамта дээрээ 2,6 миллион пүүд таряан түсэбhөө гадуур худалдагдаа. Гүрэндэ таряа худалдалга үргэлжэлhөөр.

КПСС-эй ЦК-гэй Пленумые республикынгаа хүдөө ажахы хүгжөөлгэдэ шэнэ амжалта туйлажа угтая

☆

А. ХАХАЛОВ,
КПСС-эй обкомой секретарь

☆ ☆

...бликын колхоз болон совхозууд гүрэндэ түсэбhөө гадуур 2,5 ... пүүд таряа тушааха гэhэн уялгаа энэ жэлэй октябриин ... дүүргэжэ, горьтойхон амжалта ... Колхоз болон совхозууд ... гадуур 2 миллион 640 ... пүүд таряа худалдаба. Таряа худалдалга үргэлжэлhөөр.

...ороной хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд үсэд шангаар ажалла... энэ жэлдэ ороохо тараанай ... ургаса ургуулжа, хуряалгын ... ехэ бэрхэшээлэй тохёолдолhоо ... гүрэндэ түсэбhөө гадуур ... худалдаха уялгаяа болзорhоо ... дүүргэжэ шадаа.

...жэлдэ олохон аймагууд, колхоз, совхозууд ороохо таряагаар баян ургаса туйлаа. ...алан абтаhан дүнгүүдээр, ...ликын колхоз болон совхозууд ... зэргээр гектар бүриhөө ... центнер таряа абана. Мухаршэбэрэй, Бичурын, Иволгын, ...ын, Баргажанай, Байкало... болон бусад хэдэн аймагууд бүхы тарялангай гектар бүриhөө 13,5—14,5 центнер ороолон байна. Байгша ондо гектар ... 25—30 центнер тарыанай туйлаhан колхозууд үсөөн ... Мухаршэбэрэй «Искра», «По... колхозууд бүхы тарялангай ... бүриhөө 20 центнер таряа ... Тиин зарим газарhаа эндэ ... 30—35 центнер таряан гаргаа. Бичурын аймагай Ждановай нэрэмжэтэ, «Победа», Дзержинскэйн нэрэмжэтэ, Ториин аймагай ... Ильича», «Улаан Бургалтай» колхозууд, Зэдын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ, «Октябрь», «Коммунизм» колхозууд, Иволгын «8-е ... «3-я пятилетка» колхозууд ... ургамалнуудай гектар бүриhөө ... зэргээр 15—17 центнер ... хуряаба.

...шэбэрэй аймагай совхоз ... колхозууд гүрэндөө 1 миллион ... мянга гаран пүүд таряа ..., тэрэнээ үшөө үргэлжэлүүлжэ ... байна гэжэ партиин областной ... комитет хангалтатайгаар тэмдэглэнэ. Тиихэ зуураа Мухаршэбэрэй ... гүрэндөө миллион 500 мянган ... таряа худалдаха бэзэ гэжэ ... хаар байна. Долоон жэлэй ... гүрэндөө иимэ ехэ таряа ... ... Мухаршэбэрэй хүдөөгэй хүдэлмэрилэгшэд, партиин организаци, советскэ болон ... ажахын органууд омогорхохо ... омогорхоно. Мухаршэбэрэйдэй амжалта тухай хэлэхэдээ, таряа худалдаха түсэбөө ... нэгэ хахин үлүүлэн дүүргэhэн ... колхозой (түрүүлэгшэнь ... Таюрский), «Коммунизм» ... (түрүүлэгшэнь нүхэр ...), «Знамя Ленина» колхозой (түрүүлэгшэнь нүхэр Семенов), ... колхозой (түрүүлэгшэнь ...евенский) амжалтануудые ... тэдэнэр гүрэндөө үшөө ... мянган центнер таряа тус бүриhөө тушаахаар түсэблэнэ гэжэ ... хэрэгтэй. «Эрдэм» совхоз ... мянган пүүд таряа худалдаа.

... аймагай колхозууд, совхозууд ... шахуу пүүд таряа худалдаа. Гүрэндөө 261 мянган ... худалдаhан Бичурын ... (директор нүхэр Юмсу...) коллективэй үүсхэл эрмэлзэлые ... олон тэмдэглэхэ хэрэгтэй. ...шэлэн Ждановай нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр ...), «Победа» (түрүүлэгшэнь ...юснин) болон Дзержинскэйн нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Серебренников) ехэ ... туйлаа. Гүрэндэ таряа ... түсэбөө Яруунын, Тарбагатайн, Сэлэнгын болон Зэдын ... үлүүлэн дүүргээ. Эдэ аймагууд ... бүридөө 300—400 мян...

ган пүүд таряа худалдаhан байна. Кударын, Кяхтын, Ториин, Иволгын, Хориин, Түнхэнэй болон Баргажанай аймагууд гүрэндэ таряа худалдаха арга боломжонуудаа гүйсэд элсүүлжэ шадаашьегүй hаа, таряа тушаалгые муу бэшээр эмхидхээ. Илангаяа Ториин, Түнхэнэй, Баргажанай аймагууд таряа ехээр тушааха аргатай байгаа.

Гүрэндэ таряа худалдаха хүдэлмэреэ олохон колхоз болон совхозууд үргэлжэлүүлжэ байна. Ажахын доторой хэрэгсэлhээ үлүү гараха таряагаа гүрэндэ худалдаха арга боломжонууд манда үшөө бии. Илангаяа Мухаршэбэрэй, Бичурын, Тарбагатайн, Зэдын, Сэлэнгын болон Яруунын аймагууд үшөө нилээд ехэ таряа худалдаха аргатай. Мүн манай совхозуудшье таряа ехэтэй байна. Гүрэндөө таряа худалдалгаяа саашадань үргэлжэлүүлхэ гээшэ республикын колхоз болон совхозуудай нэрэ хүндын хэрэг мүн.

Гэхэтэй хамта үрэhэндэ, мүн малай тэжээлдэ хэрэглэгдэхэ таряагаа богони болзор соо хаажа абаха хэрэгтэй. Энэ жэлдэ бүхы колхоз, совхозууд эрхим шанартай үрэhэ хүрэнгэ хаажа, hайн сортын үрэhэтэй болоод, 1960 ондо ороохо таряанай, тэжээлэй ургамалнуудай талмайе хэрэгтэй соонь үргэдхэхэ гүйсэд арга боломжотой. Мүн жэлhээ жэлдэ олошоржо байгаа ниитын адуу малда тэжээл бэлэдхэлгые ехэдхэхэ эрилтэ табигдана. Энэ зорилгые бэелүүлхэдээ имагтал тараан ажалаа хүгжөөжэ, ороохо таряанай, силосно болон тэжээлэй бусад ургамалнуудай тарилгын талмайе хүсэд хүрэхөөр үргэдхэхэ хэрэгтэй байhаниинь мэдээжэ.

Хүсэд хүрөөд, үшөө ерэхэ жэлдэ үлэхөөр үрэhэ хүрэнгэ хаажа абаха хэрэгые саашань унжагайруулжа болохогүй. Тиигэбэшье зарим аймагуудта үрэhэ хүрэнгэ хааха хүдэлмэри тон ааляар ябуулагдажа байна гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй болоно. Закаменай колхозууд октябриин 1-нэй байдалаар үрэhэ хүрэнгэ хааха түсэбөө миил 17 процент, Прибайкалиин аймаг—27 процент дүүргээд байха юм. Үрэhэ хүрэнгэ хаалгаараа Зэдын, Яруунын болон бусад зарим аймагууд гээгдэжэ ябана. Зорилго юуб гэхэдэ, энэ ехэ хүдэлмэриие ойрын үдэрнүүдтэ сүм дүүргэжэ, ерэхэ жэлдэ үндэр баян ургаса туйлаха үндэhэ hуури табиха шухала. Тэрэшэлэн хартаабхын үрэhэ хүсэд хүрэхөөр хаажа дүүргэхэ хэрэгтэй.

Ерэхэ жэлэй ургаса тушаа хэлэхэ зуураа, намарай пар хахалха шухала хүдэлмэриие тоохогүй ябадал мүнөө жэлдэшье усадхагдаагүй гэжэ хэлэлтэй. Октябрь hарада техникээ хүсэдөөр ашаглажа, намарай пар хахалжа үргэлжэлүүлхэ шухала. Намарай пар хахалхын түлөө оролдоhон хүнүүд ерэхэ жэлэй баян ургасын түлөө тэмсэнэ гээшэ гэжэ тоолохо ёhотой.

Ойрын үдэрнүүдтэ хуряалгын бүхы хүдэлмэриие дүүргэхэ, ороохо таряа, зелёнкоёо эмхитэйгээр хуряажа дүүргээд, удаан болгонгүйгөөр бүхы hолоомоёо суглуулжа, малай үбэлжэхэ газарта зөөхэ хэрэгтэй.

Таряа хуряаха, таряа худалдаха хүдэлмэриин зарим дүнгүүдые гаргаха зуураа, гүрэндэ мал ажалай продуктнуудые —мяха, hү худалдаха уялгануудай дүүргэлтые мартажа болохогүй. Колхоз болон совхозууд октябрь hарада гүрэндэ мяха худалдаха түсэбөө сүм дүүргээд, ноябрь hарада түсэбhөө гадуур мяха тушааха гэhэн социалистическэ уялгануудаа дүүргэхэ зэргэтэй.

Республикын колхоз болон совхозууд малай үбэлжэлгые эхилхэ, мал ажалай продуктнуудые ехээр абадаг болохо, мал ажал хүгжөөхэ тэмсэлэй эгээн харюусалгатай үе тулажа ерээд байна. Энэ жэлэй үбэлжэлгын үедэ адуу малаа бүдүүн, шэмэтэ болон концентрированнэ тэжээлээр hайса хангаад, үбэлжэлгын урда табигдаhан орёо шанга зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхэ арга боломжонууд колхоз, совхоз бүхэндэ бии. Мүнөө колхоз болон совхозууд нилээд олон толгой мал үбэлжүүлжэ, үнеэдэй, хонидой hубайралгые эсэслэн усадхажа, түл олоор абаха, нилээд ехэ hү, мяха абаха аргатай. Гэхэтэй хамта Лазогой нэрэмжэтэ колхозой hаалишадай хандалга бэшэг болон буруунуудые намар, үбэлэй үедэ шахан түлжүүлхэ тушаа КПСС-эй обкомой бюрогой, республикын Министрнүүдэй Соведэй тогтоолдо харюу болгон, колхоз, совхозуудта ябуулагдажа байгаа хүдэлмэри айхабтар ехэ удхашанартай байна. Зорилго юуб гэхэдэ, энэ хүдэлмэриие бүхы колхоз, совхозуудта, бүхы фермэ болон бүгэдэ малшадай дунда оролдосотойгоор ябуулжа, мяха, hү абалгые эрид дээшэлүүлхэ хэрэгтэй.

Хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэеэ байhан КПСС-эй ЦК-гэй ээлжээтэ Пленумые бидэнэр угтажа байнабди. Ажалдаа hайн үрэ дүнгүүдые туйлажа, КПСС-эй ЦК-гэй энэ Пленумые угтаха гээшэ бүхы областной партийна организациин, республикын хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй уялга мүн.

СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадые бүридхэлдэ абаха тухай

Рябиков Василий Михайлович «СССР-эй Верховно Соведтэ hунгаха hунгалта тухай Дүримтэй» зохилдуулан депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэбэ гэжэ hунгуулиин окружной комисси ороhон документнүүдэй үндэhөөр тобшолол хэбэ.

СССР-эй Верховно Соведтэ hунгаха hунгалта тухай Дүримэй 63-дахи статьягай үндэhөөр hунгуулиин окружной комисси иигэжэ тогтооhон байна:

1907 ондо түрэhэн, КПСС-эй гэшүүн, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Рябиков Василий Михайловичые 414-лэхи Баргажанай hунгуулиин округhоо Национальностьнуудай Соведтэ hунгахын тула СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар бүридхэлдэ абаха. Нүхэр Рябиков Баргажанай аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүдэй; Баргажанай леспромхозой хүдэлмэришэдэй, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшадай, Баргажанай дунда hургуулиин, хүүгэдэй байшангай, хүүгэдэй садай хүдэлмэрилэгшэдэй, Курумканай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ, «Коммунизм» колхозуудай гэшүүдэй, Нижне-Ангарска загаhанай консервын комбинадай хүдэлмэришэдэй, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшадай; «2-я пятилетка» гэжэ ан олзоборилгын артелиин гэшүүдэй хамтын суглаануудта дэбжүүлэгдээ.

КПСС-эй ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Н. С. Хрущев Красноярскда ерэбэ

КРАСНОЯРСК, октябриин 8. (ТАСС). Красноярскын үйлсэнүүдтэ мүнөөдэр хүн зон хэзээ хэзээнэйхиhээ олон байба. Хүндэтэ айлшан—КПСС-эй ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Никита Сергеевич Хрущевые амаршалхын тулада хизаарай центрын бүхы шахуу хүн зон городой гол үйлсэнүүдтэ гараhан байгаа.

Енисей мүрэн дээгүүр дуу, хүгжэмэй аялганууд зэдэлнэ.

Фабрика, заводуудай түлөөлэгшэд, СССР-эй, РСФСР-эй Верховно Соведүүдэй депутадууд, партийна, советскэ хүдэлмэрилэгшэд, Советскэ Армиин сэрэгшэд нүхэр Н. С. Хрущевые угтахын тулада аэродром дээрэ ерээ.

Нютагай сагаар 15 час 55 минутада «ИЛ-14» самолёт аэропортын байшангай дэргэдэ ерэжэ зогсоно. Нүхэр Н. С. Хрущевой самолёдhоо гарахадань, эндэ сугларагшад нэрьемэ альга ташалгаар угтаа. «Айлшалыт, хүндэтэ Никита Сергеевич!» гэhэн үгэнүүд хэлэгдээ.

Партиин Красноярска крайкомой нэгэдэхи секретарь А. А. Кокарев, крайгүйсэдкомой түрүүлэгшэ П. Ф. Морозов, Красноярскын совнархозой түрүүлэгшэ П. Ф. Ломако болон бусад угтагшадтай нүхэр Хрущев мэндэшэлэлсээ. Пионернүүд олоороо ерэжэ, хүндэтэ айлшандаа баглаа сэсэгүүдые барюулаа. Нүхэр Хрущев Сибириин эдир пионернүүдые халуунаар амаршалаа.

Удаань Никита Сергеевич Хрущев, тэрээнтэй суг ябалсагшад машинануудта hуугаад, город ороо. Городой байшангуудай нюур тала В. И. Ленинэй, парти, правительствын хүтэлбэрилэгшэдэй портредүүдээр гоёон шэмэглэгдэнхэй байба. «Түрэл Коммунистическэ партида алдар соло!», «Хүн түрэлтэнэй аша туhада зорюулан эсэшэ сусашагүйгөөр ажалладагайтнай түлөө хүндэтэ Никита Сергеевич, Танда, баяр хүргэнэбди!», «КПСС-эй XXI съездын шиидхэбэринүүдые дүүргэхын тулада бүхы хүсэеэ элсүүлхэбди!» гэhэн уряанууд улаан бүдүүд дээрэ бэшээтэй байба.

Хэдэн олон машинанууд Енисей мүрэниие гараhанайнгаа hүүлээр, «Красноярский рабочий» гэжэ газетын нэрэмжэтэ үйлсэдэ оробо. Уhанай эрьеые зубшаhан энэ үйлсэ арбан километр утатай юм. Энэ үйлсөөр ябахадань харгын хоёр талаар Красноярскын хүдэлмэришэд, алба хаагшад, студентнүүд, hургуулиин үхибүүд зогсожо байгаа. Тэдэнэр Никита Сергеевич Хрущевые халуунаар амаршалаа.

СССР-эй Верховно Соведэй делегаци Индонези орохоёо мордобо

Москваhаа Дели хүрөөд, Джакарта орохоёо СССР-эй Верховно Соведэй делегаци октябриин 8-да «ТУ-104» самолёдоор гараа. СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй Гадаадын хэрэгүүдые эрхилхэ комиссиин түрүүлэгшэ Н. А. Мухитдинов делегациие толгойлно.

СССР-эй Верховно Соведэй депутадууд Ф. А. Баранов, И. Д. Яковлев, В. П. Дикань, Н. Зарипова, Я. Н. Заробян, В. И. Клаусон, Г. М. Мусрепов, Е. Г. Сорочан, Н. И. Смирнов гэгшэдhээ делегаци бүридэнэ.

Советскэ парламентаринууд Индонезиин Республикын парламентын уряалаар Индонезидэ айлшаар ошоо.

(ТАСС).

Грузиин сайн набша ургуулагшадай ехэ илалта

Грузиин КП-гэй ЦК-гэй, Грузиин ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй нэрэ дээрэ эльгээhэн телеграмма соогоо КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет сайн набша элбэгээр ургуулжа, гүрэндэ ехээр худалдаhантайнь дашарамдуулан, республикын бүхы ажалшадые халуунаар амаршалhан байна.

Түсэбhөө гадуур 7 мянган тонно сайн набша гүрэндэ худалдаха гэhэн уялгаяа Грузиин ССР-эй хүдөө ажахын ажалшад октябриин 6-да дүүргэбэ. Оромнай 140 мянган тонно эрхим hайн сайн набша абаа. Энэнь эгээн hайн ургасатай гэжэ тоологдоhон нёдондо жэлэйхидэ орходоо 7 мянган тонноор ехэ юм.

(ТАСС).

Ирагай Республикын премьер-министр дээдэ тушаалта генерал Касемдэ

Багдад город

Ирак арадай дайсад Танай ами наhые хорлохо гэhэн харата муухай hэдэлгэ гаргаба. Энээн тухай бидэнэр мэдэхэдээ, гүнзэгы ехээр зэбүүрхэбэбди.

Үсэгэлдэр Цейлондо, мүнөөдэр Ирагта хэгдэжэ байhан эдэ бүхы hэдэлгэнүүд, хархис хара хүсэнүүдэй гэмтэ ябуулгын хубинуудынь болоно. Империализмын болон хархис этэгээдүүдэй хэтэ үеын дарлалтаhаа сүлөөрхын түлөө Зүүн зүгэй арадуудай хэжэ байhан эрид шууд тэмсэлые сухарюулха гэhэн hэдэлгэ эдэ хара хүсэнүүд гаргана. Тиихэдэ, империалистнууд болон хархис хүсэнүүд тогтуурингүй болоhоноо мэдэхэдээ, хүн түрэлтэнэй зүгhөө үни хада буруушаагдаhан харата муухай арга мэхэнүүдые хэрэглэдэг байна. Иимэ муухай ябуулганууд тэдэниие зоригжуулагшад болон дүүргэгшэдые балшыса элирүүлжэ, арадуудай hэрэмжые саашадань дээшэлүүлхэ, хархис этэгээдүүдэй болон колониализмын агентнүүдэй ябуулгануудые эсэслэн усадхаха хүсэл эрмэлзэлгыень шангадхаха байhаниинь лабтай.

Ирагай Республикын дайсадай харата муухай hанаашалгануудай буруу hүрэhэндэ үнэн зүрхэнhөө баясажа байhанаа, г-н Премьер-Министр, Танда, Советскэ правительствын, бүхы совет арадай зүгhөө элирхэйлэн мэдүүлхэ зуураа, түргэнөөр эдэгэжэ, эрэлхэг, зоригто, эрхэ сүлөөдэ дуратай ирак арадай аша туhада, тэрэнэй hалбаран хүгжэлтын аша туhада олон удаан жэлдэ элүүр мэндэ ябажа, үрэ ехэтэйгээр ажаллахыетнай хүсэнэбди.

Гүнзэгы ехээр хүндэлэгшэ

Н. ХРУЩЕВ.
СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ.

1959 оной октябриин 8.

„Марксизм-ленинизмын үндэhэн hургаал" гэжэ hуралсалда хэрэглэхэ шэнэ ном

«Марксизм-ленинизмын үндэhэн hургаал» гэжэ hуралсалда хэрэглэхэ шэнэ номые политическэ литературын гүрэнэй хэблэл барлажа гаргаба.

Энэ ном марксистско-ленинскэ суртал тухай оролтын үгэhөө, удаадахи хубинууд болон бүлэгүүдhээ бүридэнэ:

Нэгэдэхи хуби. **Марксистско-ленинскэ сурталай философско үндэhэн hургаал.**

Бүлэгүүд: 1. Философско материализм. 2. Материалистическэ диалектикэ. 3. Ойлгон мэдэрэлгын теори.

Хоёрдохи хуби. **Түүхые материалистическэ ёhоор ойлгон мэдэрэлгэ.**

Бүлэгүүд: 4. Историческа материализмын удха. 5. Ангинууд, ангиин тэмсэл ба гүрэн. 6. Түүхэдэ арад зоной, ганса нэгэн хүнэй дүүргэдэг үүргэ. 7. Общественнэ дэбжэлтэ.

Гурбадахи хуби. **Капитализмын политическэ экономи.**

Бүлэгүүд: 8. Домонополистическэ капитализм. 9. Империализм—капитализмын эгээн дээдэ, hүүлшын шата мүн. 10. Мүнөө үеын империализм.

Дүрбэдэхи хуби. **Уласхоорондын коммунистическэ хүдэлөөнэй теори ба тактика.**

Бүлэгүүд: 11. Хүдэлмэришэн ангиин бүхэдэлхэйн түүхэтэ үүргэ. 12. Агууехэ Октябриин социалистическэ революци—хүн түрэлтэнэй түүхэдэхи гол үндэhэн хубилалта. 13. Марксистско-ленинскэ парти ба хүдэлмэришэдэй ангиин тэмсэлдэ тэрэнэй дүүргэдэг үүргэ. 14. Хүдэлмэришэн ангиин болон арадай бүхы демократическа хүсэнүүдэй нэгэдэмэл ябуулга хэхэ политика. 15. Капитализмын эрхэ байдалда хүдэлмэришэн ангиин болон тараашадай холбоо барисаан. 16. Колониализмда эсэргүүсэн, арадуудай хэдэг национально-сүлөөрэлгын тэмсэл. 17. Бээе дааhан байдалаа хамгаалхын түлөө капиталистическэ оронуудай арадуудай хэдэг тэмсэл. 18. Демократиие хамгаалан, буржуазна оронуудта хэгдэдэг тэмсэл. 19. Дайнай аюул ба эб найрамдалай түлөө арадуудай тэмсэл. 20. Социалистическэ революцида дамжан орохо элдэб арганууд тухай.

Табадахи хуби. **Социализм болон коммунизм тухай hургаал.**

Бүлэгүүд: 21. Пролетариадай диктатура ба пролетарска демократи. 22. Капитализмhаа социализмда дамжан орохо үедэхи экономическа гол зорилгонууд. 23. Социалистическэ үйлэдбэриин аргануудай гол шэнжэнүүд. 24. Социалистическэ обществын социально-политическэ болон культурна шэнжэ түхэл. 25. Дэлхэйн социалистическэ системэ. 26. Социализмhаа коммунизмда дамжан орохо үе. 27. Коммунистическэ общество тухай.

О. В. Куусиненэй хүтэлбэри доро авторнуудай коллектив энэ номые бэлэдхэhэн байна.

(ТАСС).

Австриин гүрэнэй толгойлогшо Ленинградтай танилсана

ЛЕНИНГРАД, октябриин 8. (ТАСС). Австриин Республикын Федеральна Президент д-р Адольф Шерф, тэрээнтэй суг ябалсаhан хүнүүд мүнөө үглөөгүүр Ленинградта ерээ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн И. В. Спиридонов, ажалшадай депутадуудай Ленинградска городской Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Н. И. Смирнов, СССР-эй, РСФСР-эй Верховно Соведүүдэй, Ленинградай городской Соведэй депутадууд, бусад тусхай тушаалта хүнүүд Президент А. Шерфые угтаа.

Ленгорсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Н. И. Смирнов, А. Шерф гэгшэд үгэ хэлэhэн байна.

ЛЕНИНГРАД, октябриин 8. (ТАСС). Эндэ ерээд, ойр зуурахан амарhанайнгаа hүүлээр, Президент А. Шерф, тэрээнтэй суг ябалсагшад Кировскэ завод ошоо. Хүндэтэ айлшан заводой цехүүдые хараhан, хүдэлмэришэдтэйнь хөөрэлдэhэн байна. Предприятиhаа бусахадаа, Президент заводой коллективтэ шэнэ амжалта туйлахыень хүсөөд, хани hайнаар угтаhанайнь түлөө баясхалан хүргөө.

Үдын хойно д-р А. Шерф Ленинградай үзэсхэлэн hайхан газарнуудые хараhан байна.

Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Нүхэд В. И. Казанцев, И. А. Эпов гэгшэдые „Уhанда шэнгэгшэдые абарhанайнь түлөө" медаляар шагнаха тухай

Уhанда шэнгэгшэдэй ами наhые эрэлхэг зоригтойгоор абарhанайнь түлөө СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1957 оной февралиин 16-най Указай үндэhөөр, «Уhанда шэнгэгшэдые абарhанайнь түлөө» медаляар иимэ хүнүүдые СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй үмэнэhөө шагнаха:

1. **Казанцев** Валерий Ивановичые — «Росглаввтормет» гэжэ Бурядай республиканска управлениин Баргажанай адагай модошо дархан.

2. **Эпов** Иннокентий Алексеевичые—Хориин аймагай «Авангард» колхозой гэшүүн.

Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ
Д. ЦЫРЕМПИЛОН.

Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь
Ч. ДОРЖИЕВ.

Улан-Удэ город, Соведүүдэй байшан.
1959 оной октябриин 7.

Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Нүхэр И. А. Чирковые Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха тухай

Арми, авиаци, флодто туhалха бүлгэмэй хүдэлмэридэ hайн дураараа эдэбхитэйгээр хабаадажа, олон жэлдэ ажаллаhанайнь түлөө ДОСААФ-эй Бурядай республиканска комитедэй ахалагша командир-инструктор **Чирков** Иосиф Афанасьевичые Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха.

Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ
Д. ЦЫРЕМПИЛОН.

Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь
Ч. ДОРЖИЕВ.

Улан-Удэ город, Соведүүдэй байшан.
1959 оной октябриин 7.

КПСС-эй ЦК-гэй ээлжээтэ Пленумэй хүндэлэлдэ

Мухаршэбэрэйхид 1.252.000 пүүд таряа тушааба

Долоон жэлэй эхиндэ баян ургаса ургуулжа, Мухаршэбэрэй аймагай колхознигууд, «Эрдэм» совхозой хүдэлмэришэд 1 миллион 200 мянган пүүд таряа гүрэндөө худалдаха, тушааха социалистическэ уялга абаһан байгаа. Октябриин 9-нэй мэдээгээр, аймагай ажалшад дээшэлүүлэгдэһэн энэ уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэжэ, Эхэ оронойнгоо амбаарта 1.252.000 пүүд таряа оруулба.

Тэрэ тоодо Калининай нэрэмжэтэ колхоз—23.500 центнер, «Искра»—25 мянган центнер, «Знамя Ленина»—18.800 центнер, «Забайкалец» — 23 мянган центнер, «Победа»—18.000 центнер, «Коммунизм»—17 мянган центнер, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз—16.500 центнер, Сталинай нэрэмжэтэ колхоз 17 мянган центнер таряа тушаагаа.

Гүрэндэ таряа тушаахынгаа хажуугаар аймагай колхозууд, «Эрдэм» совхоз 60 мянган центнер таряа үрэһэндэ хааба. Таряа тушаалга, үрэһэ хаалга үргэлжэлһөөр.

КПСС-эй ЦК-гэй болохоёо байгаа Пленумэй хүндэлэлдэ гүрэндөө ороо̄һо таряа ехээр тушааха гэһэн уялгаяа мухаршэбэрэйхидэй амжалтатайгаар дүүргэһэн тухай энэ хуудаһанда бэшэгдэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: гүрэндэ тушаагдаха таряа шэрэгшэдэй дунда дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ илажа гараһан Калининай нэрэмжэтэ колхозой эрхим жолоошон Дашацырен Хубитуев.

Т. Гармаевай фото.

ТАБА ДАХИН АРЬБАДХАН...

Баян ургаса абажа байхадаа манай колхоз энэ жэл ороо̄һо таряа гүрэндөө элбэгээр худалдаха арга боломжотой болоо бшуу. Энээниие хараадаа абан, артелиимнай гэшүүд һайн үүсхэл гаргаа. Колхознигуудһай шэнэ ургасаһаа 25 мянган центнер таряа худалдахаар уялга абаад, таряа тушаалгаяа богони болзорто дүүргэе гэжэ аймагайнгаа бүхы колхозуудые, «Эрдэм» совхозой ажалшадые социалистическэ мүрысөөндэ уриһан юм. Тэрэ үүсхэлымнай хаа хаанагүй үргэнөөр дэмжээ һэн. Мүнөө жэлдэ колхознай таряа тушааха түсэбөө 4 дахин үлүүлэн дүүргэхэ, тиигэжэ нёдондонойхидо орходоо 5 дахин ехэ таряа гүрэндөө тушааха байна.

Хараалһан уялгаяа бэелүүлхын зорилгоор колхозоймнай правлени, партийна эхин организаци гэшүүдэйнгээ дунда эмхидхэлэй горьтой хүдэлмэри ябуулжа байнхай. Механизаторнуудай дунда социалистическэ мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрээ. Комбайнай агрегадууд сезон соо тус бүридөө 500 гектар хуряаха уялгануудые абаһан юм. Мүнөө колхозой эрхим комбайнернууд нүхэд Георгий Варфоломеев, Д. Яньков, В. Добрынин гэгшэд хуряалгын эхилхэһээ хойшо 430—460 гектар болгоод ябана. Тэдэнэр 14 гектарай орондо үдэр бүри 25—27 гектар хадана. Механизаторнуудые, мүн агрегадай бусад ажалшадые урмашуулха тусхай хэмжээн хараалагданхай. Түрүүшүүл хододоо дамжуулгын туг, мүнгэн шанда хүртэжэ байдаг.

Гадна эмхидхэлэй, политическэ хүдэлмэри ябуулха түсэб бюро дээрэ, мүн коммунистнуудай хамтын суглаануудта хэлсэгдэжэ байдаг. Мүнөө 10 гаран агитаторнууд полевой стан, тоогуудаар ажаллана. Тэдэнэй олонхинь коммунистнууд, комсомолшууд юм. Агитаторнуудай семинар хирэ-хирэ болоод лэ үнгэргэнэбди. Тиигэжэ тэдэнэй урда тодорхой зорилго табигдана. Гэхэ зуура, нютагай интеллигенци ажалдамнай ехэ туһа хүргэнэ. Жэшээлхэдэ, эндэхи хүдөөгэй библиотекые даагша Петр Иванов, һургуулиин багша Ольга Янькова гэгшэд ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Ажалшадай дунда хөөрэлдөө, элидхэл хэхэ, «Дайшалхы хуудаһануудые» гаргаха хэрэгтэ тэдэнэр ехээр туһалдаг юм.

Мүнөө манай колхоз таряа хуряалгаяа дүүргэхэ дүтэлжэ байна. Энэ жэлдэ 3930 га ороо̄һо таряан хуряагдаха. Таряалангаймнай ехэнхи хубинь амяарлан хуряагдаа. Гүрэндэ таряа тушаалга үргэлжэлһөөр. Колхоз абаһан уялгаяа эдэ үдэрнүүдтэ дүүргэхээр шиидэнхэй. Ингэжэ гэшүүднай партиин ЦК-гэй Пленумые ажалай эрхим бэлэгүүдээр угтахын зорилгоор оролдосо үүсхэлтэйгээр ажаллажа байна.

И. Ерофеев,
«Победа» колхозой парторганизациин секретарь.

ҮДЭР ҺҮНИГҮЙ ХҮДЭЛҺЭНЭЙ АШААР

Колхозойнгоо абаһан уялгые бэелүүлхын тулада манай 4-дэхи комплексно бригадынхид горьтой ажал хээ. Бригадамнай энэ жэл 800-гаад гектар ороо̄һо таряа, тэрэ тоодо 500 га шэниисэ, 200 га овёс тариһан юм. Шэниисэ хуряагдажа дүүрээ. Дунда зэргээр гектарай 20-ёод центнер ургаса абтаа. Тиихэдэ таряалангаймнай зарим участогуудһаа бүри ехэ ургаса абтаба. Жэшээнь, Намаг Толгойн үбэртэ таригдаһан 134 га газарһаа гектар бүриин 23—24 центнер шэниисэ гараба. Энэ жэл ехэнхи таряагаа амяарлан хуряагаабди.

Хуряалгын эхилһэнһээ хойшо гүрэндэ таряа тушааха хүдэлмэри эмхитэйгээр ябуулагдаа. Тоог дээрэхи ажал үдэр һүнигүй эмхидхэгдээ һэн. Эндэмнай «ОВ-10» маркын таряа сэбэрлэдэг тусхай хоёр машина, зернопульт ажаллана. Үдэр бүри комбайнуудһаа 500—600 центнер таряан тоог дээрэ ородог байгаа.

Тоогой бүхы хүдэлмэриин оньһо жоруулагдаһанай, мүн амяарлан хуряалга үргэнөөр хэрэглэһэнэй ашаар таряа сэбэрлэхэ хүдэлмэри нилээд хүнгэрөө бшуу. Юуб гэхэдэ, поли дээрэһээ тон хуурай таряан асарагдадаг байгаа. Ажалай халуун үедэ тоогто оройдоол 4—5 хүн ябаа. Эндэмнай тодхогдоһон «ОВ-10» маркын нэгэ машина сүүдхэдээ 150—200 центнер таряа сэбэрлэнэ. Колхозой механик Тыгшэ Тыхеев мэргэжэл, шадабаритай байһанаа харуулаа. Тэрэ тоогой хүдэлмэриие эмхидхэхэ зуураа, машина, зэмсэгүүдээ һайнаар ябуулжа, үдэр һүнигүй хүдэлгөө гээшэ.

Гадна колхозой барилгашад бригадымнай стан дээрэ 1500 центнер ороо̄һо багтааха амбаар бариа. Наһажаал болоһон колхознигууд нүхэд Санжа Чагдуров, Ракша Цыбиков гэгшэд тэндэ эдэбхитэйгээр хүдэлһэн байха юм.

Тиихэдэ ажалшадай дунда политическэ хүдэлмэри һайнаар ябуулагдаа. «Дайшалхы хуудаһанууд» хэды хоноод лэ гаргагдана. Хүдэлмэриин дүнгүүдые үдэр үдэртэнь согсолжо, хүн бүхэндэ дуулгажа байнабди.

Мүнөө үедэ «Знамя Ленина» колхоз 15 мянган центнер таряа тушааха уялгаяа дүүргээ. Колхознигуудай арга боломжоёо тооложо үзөөд, үшөө 5 мянган центнер тушаахаар шиидээд байна.

Ж. Дугаржапов,
«Знамя Ленина» колхозой 4-дэхи комплексно бригадын агроном.

ХАЛААН СООГОО 27—30 га хүрэтэр

Байгша ондо манай «Путь Ленина» колхоз хэзээ хэзээнэйхиһээ баян ургаса хуряажа байна. Түгэнэ гол дээрэ колхозой таряалангай ехэнхинь юм. Тэндэһээ гектар бүриин дунда зэргээр 18—20 центнер ороо̄һо таряан абтаа.

Энэ жэлэй баян ургасые гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряахын тулада механизаторнууд ехэ оролдолго гаргаба. Техникэ, зэмсэгүүдэй шанар һайнтайгаар заһабарилагдаһан байгаа. Амяарлан хуряалга үргэнөөр хэрэглэгдээ.

Түрүүшээр «С-6» комбайнаар 50 гектар ячмень хадаһан байгааб. Тиигээд тэрэ сагһаа хойшо баалнуудые суглуулан сохёо һэм. Агрегаднай үдэр бүри бүтээсэтэйгээр ябуулагдаа. Халаанай даабариин 10,8 гектар байхадань, 27—30 гектарай баалнуудые суглуулан сохинобди.

Колхозоймнай правлени, партийна эхин организаци механизаторнуудта һайн байра, байдал түхеэржэ үгөө. Бидэ үглөөнэй 5 сагһаа комбайндаа техническэ харууһа хээд, һүниин 1 час болотор ажалланабди.

Н. Фефелов,
«Путь Ленина» колхозой комбайнёр.

Түгэнэдөө түрүүлһэн колхоздо

— Аймагаймнай ажалшад октябриин нэгэ хүрэтэр миллион үлүүтэй пүүд таряа гүрэндөө худалдаха гэһэн социалистическэ уялга абааһэн. Аймагайнгаа уялгые амжалтатайгаар дүүргэлсэхын тула бидэнэр элбэгээр гараһан ургасаяа гээлтэ хоролтогүйгөөр саг болзортонь хуряаха ёһотойбди, — гээд колхозой түрүүлэгшэ Лыгден Цыренович Цыреновэй хэлэхэдэнь, правленидэ сугларһан колхознигуудай дунда һууһан 1-дэхи комплексно бригадын бригадир Бимба Цыренович Дагбаев:—Манай бригада 3182 центнер таряа гүрэндөө худалдаха гэжэ хараалһан байна. Зүгөөр саашанхи арга боломжоёо хаража үзэхэдэмнай түсэбһөө холо үлүүлэн худалдаха аргатай байнабди. Бригадаараа 24 мянган пүүд гэхэ гү, али түсэбһөө гадуур 800 центнер үлүүлэн тушааха социалистическэ уялга абахада болохо байна,—гэжэ мэдүүлбэ. Бригадир нүхэр Дагбаевай мэдүүлгые бултадаа нэтэн дуугаар дэмжэһэн байгаа.

Гүрэндэ түсэбһөө үлүүлэн таряа тушааха тухай болоһон бригадануудай суглаанууд дээрээ Калининай нэрэмжэтэ колхозойхид 14140 центнерэй орондо 20000 центнер таряа гүрэндөө худалдаха гэһэн социалистическэ уялга нэгэн дуугаар абаһан юм. Энэ уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын хойноһоо эндэхи колхознигууд һүни үдэрые илгадгүй хүдэлмэрилһэн байна. Колхозой табан комплексно бригадануудай тоогууд дээрэ таряа хиидхэдэг, ашаалдаг машинанууд түхэреэн сүүдхэ соо зогсоогдодоггүй һэн. Тоог дээрэ хүдэлмэрилэгшэдые бусад ажал хэдэг хүнүүд ерэжэ һэлгэдэг байгаа. Тэдэнэй дунда һаалишад, барилгашад, токарь болон слесарьнуудшье хүдэлдэг һэн. Мүн тоог дээрэхи хүдэлмэридэ колхозой бухгалтернуудшье ходо хабаадалсадаг байгаа.

Уялгаяа амжалтатай һайнаар дүүргэхэ хэрэгтэ шууд оролсоһон жолоошодой дундаһаа ажалай түрүүшүүл үдэрһөө үдэртэ олошоржо байгаа. Жэшээлхэдэ, жолоошод Дашацырен Хубитуев, Бальжинима Ванжилов, Леонид Теслев болон бусад һүни үдэрые илгадгүй хүдэлжэ, хэдэн мянгаад центнер эрхим таряа гүрэндөө тушаагаа юм. Эдэ нүхэдтэй хамта ябалсаһан ашаа тээгшэд Жамса Будаев, Буда Дугаров болон бусад һайнаар ажаллаа. Жолоошон бүхэн нэгэ үдэрэй турша соо 150 центнер ороо̄һо Суулгын бэлэдхэлэй пунктда абаашадаг байба. Энэ жэшээгээр тус колхозойхид үдэртөө 1500 центнер ороо̄һо гүрэндөө тушааһан байха юм.

Ажалай эмхидхэлэй зүбөөр табигдаһан, бүхы колхознигуудай хэдэг ажалдаа харюусалгатайгаар хандаһан дээрэһээнь гүрэндөө таряа худалдаха социалистическэ уялгаяа тус колхоз сентябриин 20-до бүримүһэн дүүргээ. Уялгынгаа ёһоор 20000 центнерэй орондо 23.500 центнер таряа тушаажа, гүрэн түрынгөө урда абаһан нангин уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргээ.

Т. Гармаев,
Б. Дымбрылов.

ХЭЛЭҺЭН ҮГЭДӨӨ ХҮРӨӨБДИ

Аймагаймнай ажалшад долоон жэлэйнгээ түсэбые амжалтатайгаар бэелүүлжэ, ажахыгаа хурдан түргэнөөр хүгжөөхын, хүдөө ажахын продуктнуудые улам ехээр абадаг болохын хойноһоо ехэ оролдолго гаргажа байнхай. Долоон жэлэй түрүүшын жэл — 1959 ондо аймаг доторнай мал ажалай ашаг шэмэ абалга нилээд дээшэлбэ. Тиихэдэ таряан ажалнай горьтойхон олзо доход оруулжа байна.

Байгша ондо ороо̄һо таряанай, хартаабхын, овощиин баян ургаса абтажа байнхай. Энэ туйлалтамнай механизаторнууд болон колхознигуудай, совхозой ажалшадай һайнаар ажаллаһанай аша үрэ мүн болоно. Энэ жэл аймагаймнай таряашад тарилгаяа агротехникын заабаринуудай ёһоор, богони болзор соо үнгэргэһэн, ургасынь һайнаар харууһалһан байна бшуу. Ороо̄һо таряан имагтал сортовой үрэһөөр, хэрээһэлүүлэн, шанар һайнтайгаар элдүүрилэгдэһэн газарта таригдааһэн. Этээл тиимэһээ аймаг дотор олохон колхозууд гектар бүриһөө 20—30 центнер шэниисын ургаса хуряана. Зарим поли дээрэһээ бүри ехэ ургаса абтана. Жэшээлхэдэ, «Искра» колхоз Коршуновка гэжэ газарта таригдаһан шэниисын талмайн га бүриһөө 53 центнер хүрэтэр ургаса хуряагаа.

Партиин ЦК-гэй ээлжээтэ Пленумые ажалай эрхим бэлэгүүдээр угтахын тулада манай аймагай ажалшад социалистическэ мүрысөөндэ эдэбхи үүсхэлтэйгээр хабаадалсажа байнхай. Байгша ондо колхозууд, «Эрдэм» совхоз миллион үлүүтэй пүүд таряа гүрэндэ тушааха уялга абаһан юм. Тэрэнээ бодото хэрэг дээрэнь бэелүүлбэбди. Мүнөө аймагнай хамтадаа 1 миллион 252 мянган пүүд таряа тушаагаа. Тиигэжэ энэ жэл нёдондонойхиһоо 2,5 дахинһаа үлүү ороо̄һо таряан худалдагдаба.

Таряа хуряалгын түрүүшын үдэрһөө эхилээд, Суулгын, Петровскын бэлэдхэлэй пунктнуудта таряа шэрэлгэ үдэр һүнигүй эмхидхэгдэһэн байгаа. Аймагай колхозууд богонихон болзор соо таряа тушааха түсэбөө сүм дүүргээ юм. Калининай нэрэмжэтэ, «Искра», «Забайкалец» артельнууд таряа гүрэндэ худалдаха хүдэлмэреэ илантаяа эмхитэйгээр ябуулаа.

Тиихэдэ «Победа» колхозой гэшүүд һайн үүсхэл гаргаба. Эндэхид хамта 150 мянган пүүд таряа богони болзорто тушааха уялга абаад, аймагайнгаа бэшэ колхозуудые, «Эрдэм» совхозой ажалшадые мүрысөөндэ уриһан байха юм. Тэдэнэй уряае аймагай ажалшад халуунаар дэмжээ. Суулгын Калининай нэрэмжэтэ артель (түрүүлэгшэнь Л. Цыренов, парткомой секретарь А. Цыбиков) 20 мянган центнер таряа гүрэндэ тушаахаар шиидээ. Тус колхозой гэшүүд аймаг доторoo түрүүлэн уялгаяа дүүргэжэ, мүнөө 140 гара мянган пүүд таряа худалдаа. Тэрэшэлэн «Искра», «Знамя Ленина», «Забайкалец» колхозууд тус бүридөө 150—200 мянган пүүд таряа бэлэдхэлэй пунктда оруулхаар шиидэнхэй.

Мүнөө гүрэндэ таряа тушаалга үргэлжэлһөөр. Аймагай колхозууд, «Эрдэм» совхоз таряа тушаалга эмхитэйгээр ябуулхатаяа хамта, хуряалгаяа һаяар дүүргэхэнь.

Таряа хуряалгын эхилһэнһээ хойшо комбайнуудай олон агрегат жэшээтэ һайнаар хүдэлжэ, ажалдаа үндэр бүтээсэ туйлана. Жэшээлхэдэ, «Победа» колхозой комбайнернууд нүхэд В. Добрынин, Д. Яньков, Г. Варфоломеев гэгшэд тус тустаа 400—460 гектарай баалнуудые суглуулжа сохиһон байна. Тэдэнэрэй агрегадууд үдэр бүри нормоёо 180—200 процент хүргэдэг байгаа. «Знамя Ленина» колхозой комбайнёр нүхэр Андреев даалгабаряа 140—150 процент дүүргэжэ, эрхим шанартайгаар хуряалга хэһэн байха юм. «Путь Ленина» колхозой түрүү комбайнёр нүхэр Н. Фефелов халаан соогоо 10 гектарай орондо 27—30 га хүрэтэр баал суглуулжа сохино. Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо хүдэлжэ байһан үшинэй комбайнер М. Иванов 370 гектар хуряажа, хамта 45 мянга гаран пүүд таряа сохёо. Иимэрхүү жэшээ тоолобол, аймаг дотор олон. «Дружба» колхозой комбайнернууд нүхэд Шайдуров, Бутаков, «Искра» колхозой нүхэд Белоусов, Антонов, Киреев болон бусад ажалай жэшээ харуулна.

Таряа хуряалга, тушаалгын үедэ колхозуудай правлени, парторганизацинууд шухала хэмжээ-ябуулганuудые хараалһан байна. Үдэрэйнгөө нормо хододоо дүүргэдэг комбайнернууд, лафетнэ жаткын машинистнууд, таряа шэрэгшэд урмашуулагдадаг. Гадна түрүүлжэ ябаһан агрегадуудта дамжуулгын улаан тугхан, мүнгэн шан барюулагдадаг.

Гүрэндэ таряа тушаалгые эмхитэйгээр ябуулха хэрэгтэ автомашинын жолоошод ехэ үүргэ дүүргэнэ. Тэдэнэр үдэр, һүни илгадгүй ажаллана. Таряа шэрэдэг эрхим жолоошод зуугаад модоной газарта үдэртөө 3—4 дахин эрьесэ хэдэг байна.

Республикын автотрестын Мухаршэбэрэй авторотын жолоошод нүхэд А. Будников, А. Старых, И. Неродов, И. Васильев, И. Колобков гэгшэд сентябрьда тус бүридөө 350—400 тонно таряа шэрэжэ тушаагаа. Тиихэдэ Улан-Удэ хотоһоо эльгээгдэһэн олон автомашинанууд колхозуудта ехэ туһаламжа үзүүлбэ. Мүн хоёр дахин воскресник эмхидхэгдэжэ, 35 мянган центнер таряан тушаагдаа.

Эмхидхэлэй болон политическэ хүдэлмэриин хэмжээн нилээд дээшэлээ. Илангаяа «Искра» колхозой партком (секретаринь нүхэр Фалилеев) таряа хуряалга, тушаалгын үедэ хүдэлмэреэ зүбөөр эмхидхэһэн байна. Колхозой полевой стан, тоогууд дээрэ «дайшалхы хуудаһанууд» гаргагдана. Тэндэ ажалдаа түрүү ябаһан хүнүүдэй дүй дүршэл үргэнөөр харуулагдана. Мүн үдэрэйнгөө даалгабариие дүүргэдэггүй, ажал хэрэгтээ хойрогоор хандадаг хүнүүд хурсаар шүүмжэлэгдэнэ. Эндэхи агитаторнууд ажалшадай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулна. Хүдэлмэриин дүн үдэр бүри гаргагдадаг. Тэрээнһээ гадна парткомой үүсхэлээр ажалай нэмэлтэ түлбэри шэнээр зохёогдоһон байха юм. Бригаданууд хоорондын мүрысөөнэй дүн үдэшэндөө радиогоор соносхогдодог.

Тэрэшэлэн «Эрдэм» совхоздо, «Победа» колхоздо эмхидхэлэй хүдэлмэри һайнаар табигданхай.

Хуряалгын үедэ нютагай интеллигенци ехэ хүдэлмэри хээ юм. Жэшээлхэдэ, Суулгын, Подлопаткын дунда һургуулиин багшанар тэндэхи колхозуудайнгаа полевой стан, тоогуудаар ябажа, газетын шэнэ һонин ажалшадта дуулгадаг, һонирхолтой асуудалаар лекци уншадаг. Гадна аймагай организацинууд, Улан-Удын институт, техникумэй студентнэр, тэндэхи ажалшадта горьтой туһаламжа хүргөө.

Аймагаймнай колхозууд, «Эрдэм» совхоз абаһан уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэжэ, гүрэндөө таряа худалдаха, үрэһэ хааха хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлһээр. Тиигэжэ түрэл партиингаа ЦК-гэй ээлжээтэ Пленумые ажалай ехэ бэлэгтэйгээр угтаха байнабди.

Л. Власов,
КПСС-эй Мухаршэбэрэй айкомой секретарь.

АМАН ЗОХЁОЛ СУГЛУУЛГЫН ЗАРИМ ДҮНГҮҮД

Бурядай научно-шэнжэлэлгын комплексно институдай хэдэн хүдэлмэрилэгшэд ахалагша научна хүдэлмэрилэгшэ Л. Е. Элиасовай хүтэлбэреэр энэ жэлдэ Түнхэнэй аймаг соогуур ябаба. Энэ отрядай хүдэлмэридэ тус институдай хүдэлмэрилэгшэдhээ гадна, Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай студентнэр, Ломоносовой нэрэмжэтэ Московско гүрэнэй университедэй студентка Н. Жуковна эдэбхитэйгээр хабаадалсаа.

Аман зохёол суглуулагшад тэрээн hарын туршада ябаха зуураа, ...тэ үльгэрнүүдые, гэр тойроной ...ал, уршагта ябадал харуулhан ...эр онтохонууд, эртэ урданай, ...ческэ болон түрын дуунуудые ...ор бэшэжэ абаhан байна.

Түүхын элдэб үеые, мүн энэ ай...та урданhаа хойшо ажаhуудаг ...ой түрэ найр дээрэ дуулалдадаг ...hан урданай ород дуунууд тосхон бүхэндэ бии байба. 1905—1907 ...удай революциин үедэ, дэлхэйн ...дэхи дайнай, граждан дайнай ...э дуулагдадаг байhан дуунууд ...волюционно хүдэлөөндэ хабаа...шадhаа бэшэгдэжэ абтаа.

Энэ бүхы үльгэр домогууд, аман зохёолнууд Түнхэн нютагай, тэндэхи хүн зоной түүхые шэнжэлхэдэ ...шэгүй шухала материал болохо үгэхэ байна.

Аман зохёол суглуулагшад энэ аймагай бүхы шахуу hуурин газарнуудаар — Слюдянкаhаа эхилээд ...ондо хүрэтэр ябажа, оньhон, хошог ёгто үгэнүүдые, үльгэр ...баринуудые, элдэб дуунуудые ...шэбэ.

...гэрэгшэ зуун жэлэй hүүл баг... Түнхэнэй зоной дунда хэлсэгдэhэн аман зохёол суглуулагдаhан ...гаа. Тиихэ үедэ арадай сэсэн ...гэн аман зохёолые эсэшэ сусагүй суглуулдаг Ровинский ехэ ...олго гаргаhан юм. Тэрээнэй ...жэ абаhан үнэтэ материалнуу... зариман хэблэгдэhэн байха. ...өө зариманиинь хадагаламжада ...ааp.

Ровинскиhоо гадна, мүн бусад ...эн хүнүүд арадай аман зохёолнуудые: таабари, оньhон үгэ гэхэ мэтые бэшэжэ абадаг байhан юм.

Экспедициин гэшүүд наhа барагдэhэн тэдэ суута үльгэршэдэй ашанартай уулзаа. Тэдэнэрынь ...эр хэлэлгээр үбгэ эсэгэнэрэйнгээ үг залгажа шададагүй байшоо. ...шье аман зохёол hайн мэдэдэг үльгэршэд, дуушад аймаг доторнь олон: hонин түүхэ домог, элдэб дуунуудые, оньhон хошон үгэнүүдые мэдэдэг И. К. Бекетов, элдэб дуунуудые мэдэдэг П. И. Селянина гэхэ гү, Селяниха хүгшэн Хэрэндэ ажаhууна. Энэ хүгшэн үнэшэрhэн хүнүүдэй, гэр тойроной, түрын дуунуудые хэлэжэ үгөө. Революционно дуунуудые мэдэдэг И. Е. Пеженский Туран тосхондо, ажаhуудаг.

Аман зохёол суглуулагшадай нүгөөдэ нэгэ отряд хэлэ бэшэг шудалдаг эрдэмтэ кандидат Г. О. Туденовэй хүтэлбэреэр Ахын аймагаар ябаhан байна. Горькиин нэрэмжэтэ Московско литературна институдай студент Дондок Улзытуев, Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ пединститудай студент Виктор Мунконов гэгшэд экспедициин хүдэлмэридэ хабаадаа. Энэ отряд Ахын аймагай олон hуурин газарнуудаар ябажа, бурят арадай аман зохёол суглуулба. Аха-Түнхэнэй бурядуудай уг гарбал тухай түүхэ домогуудые бэшэжэ абаа. Эдэнэр үльгэр онтохонууд, дуунууд болон бусад аман зохёолнуудhаа гадна, граждан дайн, хүдөө ажахын коллективизаци тухай үбгэд, хүгшэдэй аман зохёол бэшэжэ абаhан байна. Ахын аймагта ехэ ехэ үльгэрнүүдые хэлэдэг Сергей Дымбрылович Мунконов гэжэ залуу (гуша наhатай) үльгэршэн «олдоо». Г. О. Туденов нэгэ үльгэр бүхэли үдэр тэрээнhээ бэшэжэ абаhан байха. Арадай аман зохёол мэдэдэг иимэ хүнүүд Ахыншье, Түнхэнэйшье аймагта дүүрэн. Манай республикын ород, бурят зоной дунда аман зохёолой барагдашагүй олон байhыень экспедицинүүдэй суглуулhан материалнууд гэршэлнэ.

Эдэ материалнууд Бурят оронойхүн зоной соёл гэгээрэл, уран зохёол, ажабайдал, түүхэдэ хабаатай шэнэ мэдээ, баримтануудые үгэхэнь дамжаггүй.

Мүнөө аман зохёол суглуулагшад Сибириин арадуудай аман зохёол шэнжэлжэ үзэхэ түрүүшын конференцидэ бэлдэжэ байнхай. Тус конференци энэ оной декабрь соо Улан-Удэдэ болохо юм. Конференци научно-информационно шэнжэтэйгээр үнгэргэгдэжэ, Сибириин арадуудай аман зохёол шэнжэлхэ тухай элидхэлнүүд хэгдэхэ, бурят, эвенк, яхад болон Сибириин бусад арадуудай аман зохёол шэнжэлhэнэй дүн гаргагдаха, саашанхи зорилго тодорхойлогдохо. Москва, Ленинград, Омск, Томск, Новосибирск, Красноярск, Эрхүү болон Чита городуудhаа, мүн Горно-Алтайн автономно областьhоо, Хакаси, Тува болон Сибириин бусад нютагуудhаа эрдэмтэд суглараха байна.

И. Ярневский.

Шэнэ түхеэрэлгэнүүд тодхогдоно

...жэлэй эсэс хүрэтэр хилээмэ, ...хэ баридаг цехтэ поточно линии ...хожо, хүдэлмэришэдэй ажалые ...ньhожоруулха гэhэн уялга абажа байгаабди. Энэ оньhожоруулгын ашаар эhээбэр худхаха, хилээмэ монсогойлхо ажал ехэтэй хүдэлмэриhөө олон хүниие сүлөөлхөөр ...алагдаhан юм.

...баhан энэ уялгаяа бэелүүлхэ талаар хилээмэнэй комбинадай хүдэлмэришэд нилээд ехэ ажал хэбэ. ...н шэнэ түхеэрэлгэ тодхогдоо. ...эhэнь, эhээбэр худхадаг «Стан...» гэжэ маркын машина ашаглалгада үгтөө. Эhээбэриие хилээмэн ...он таhалдаг агрегат тэрэ машинатай холбогдоhон байна. Гадна энэ ...агрегадта эhээбэр эhээдэг ехэ шкаф ...тагданхай. Эдэ олон агрегадуудые ...габсарган холбоо хүдэлмэриин hүүлээр дүүргэгдээд, хилээмэ бариха хүдэлмэри поточно оруулагдаhан байна.

...лдин манай комбинадта эгээн ... болоно. Мүнөө энэ линии ажа... болгодог, «ФТД-2» маркын ... залгагданхай юм. Урдань ...тай пеэшэнтэй байhанаа, ком...айнай хуалан зохёогдод... пеэшэнээ 26 тагтай болотор ... .ябрь hарын туршада нүгөө поточно линии ашаглалгада оруулагдахань. Эдэнэй ашаар бүхы цехүүд соогуур ябадаг байhан ашаа шэрэдэг элдэб түхэлэй 50 гаран тэргэ үгы хэгдэжэ, үйлэдбэриин ехэхэн талмай сүлөөлэгдэхэнь. Хүдэлмэришэдэй ажал бүри ехээр хүнгэдхэгдэхэ болоно.

КПСС-эй Центральна Комитедэй июниин Пленумэй түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, механическа цехын хүдэлмэришэд шэнэ транспортёр тодхобо. Энэ транспортёроор пеэшэнhээ гараhан хилээмэ, бүүлхэнүүд склад хүрэтэр оньhон аргаар абаашагдана. Урдань халуун хилээмэ оло дахин зөөхэдөө шанарыень муудхаадаг байгаа. Мүнөө транспортёрой тодхогдохоhоо хойшо хилээмэ зөөлгэhөө халаан бүхэндэ хоёр хүн сүлөөлэгдэжэ, ондоо хүдэлмэридэ табигдаа.

Энээнэй ашаар жэл соо 60 мянган түхэригэй гүрэнэй мүнгэн арьбалагдаха. 4 хүн сүлөөлэгдэхэ арга бии болоо.

Н. Болотов,
Улан-Удын хилээмэнэй комбинадай директор.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: пеэшэн соо болгогдоhон сагаан бүдхэнүүд конвейерэй гаргадажа байна.

Л. Хайдуровай фото.

ЭВЕНК КОЛХОЗДО

Холын хойто зүгэй арад баян дэлгэр байдалтай болоод, ажахыгаа, соёл культураяа улам хүгжөөнэ

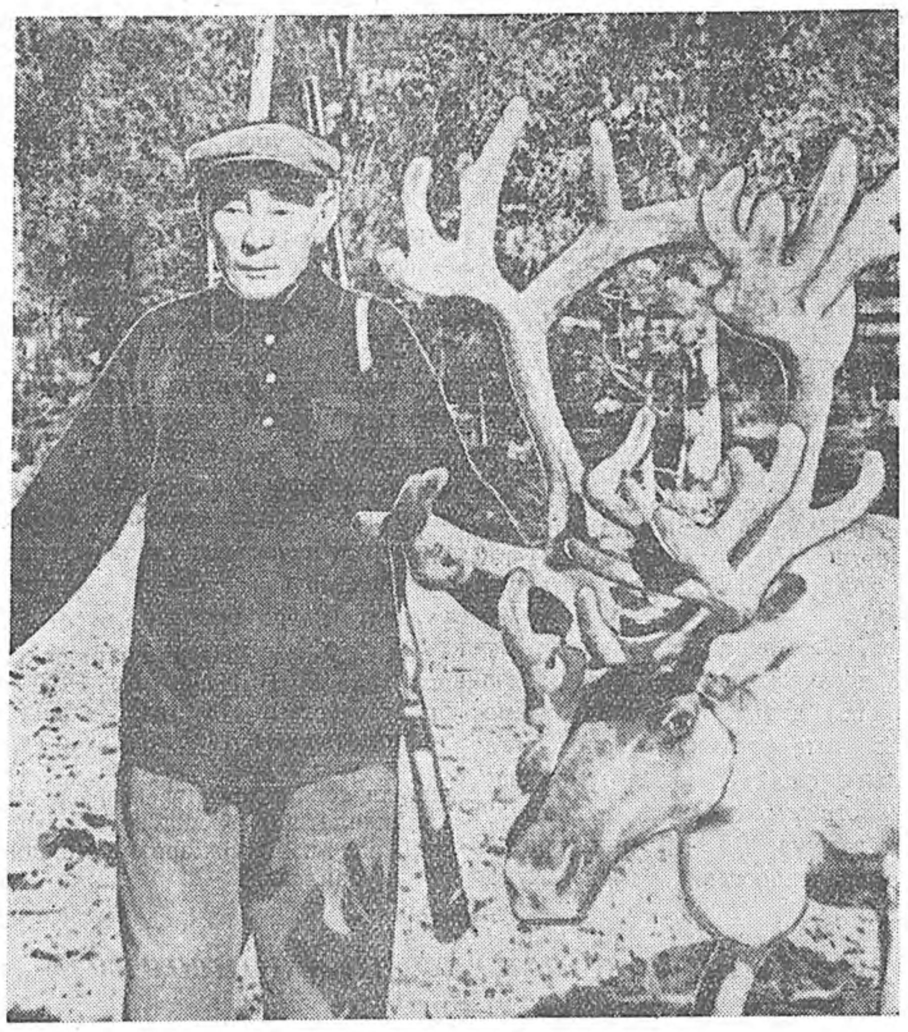

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ангуушан М. А. Ганюгин.

Үшөөл hаяшаг болотор хүнэй ябашагүй ой тайга байhан газарта, хүүен шааян урдадаг Холодная гол шадар эвенкнүүдэй ажаhуудаг болбосон түхэлтэй тосхон тогтонхой. Энэ тосхондо клуб, библиотекэ, hургуули, интернат, медицинскэ пункт, магазин гэхэ мэтэ олон гэр байра баригдаа. Ангуушадай hуудаг гэрнүүдтэ телефон оруулагданхай. Орон соо, дэлхэй дээрэ боложо байhан шэнэ hонинние үдэр бүри радиогоор шагнажа байдаг.

Манай республикын холын хойто нютагуудай нэгэн болохо энэ тосхондо Хойто-Байгалай аймагай Киндигирскэ сомоной «Вторая пятилетка» колхозой эвенк ангуушад ажаhуудаг юм.

Киндигир уг гарбалтай эвенк яhатан Совет засагай урда тээ бүтүү ой тайга соогуур, жэлэй дүрбэн сагта зайжа ябадаг байгаа. Байгалай зүүн хойто захаар нютагжаhан ангууша уг гарбалтан уйтан харанхы байрада ажаhуудаг, эрдэм ном, соёл болбосорол гээшые үзөөгүй байhан юм. Модоной холтоhон hургааг хоёроор баригдаhан гэртэ ажаhуугшад хүйтэн шэрүүн үбэлэй ерэхэдэ утаа уняарта дарагдан, зүдэрдэг байгаа. Иимэ байдалда ажаhуудаг эвенк зон үбшэн тахалда, үлэсхэлэн зоболондо дайрагдан ехээр хородог бэлэй. hайн агнууритай газар бэдэржэ ябадаг эдэ ангуушадые холоhоо ерэhэн аралжаа наймаашад али болохоор мэхэлжэ, үнэтэ ангуудай арhые миинтэ шахуугаар абадаг байба.

Совет засагай тогтоhонhоо хойшо эвенкнүүдэй байдал үндэhөөрөө хубилаа. Киндигир уг гарбалтанай эвенкнүүд 1932 ондо ангуушадай колхоз эмхидхээд, тэрээндээ «Вторая пятилетка» гэжэ нэрэ үгэhэн юм. Тэдэнэр бусад эвенкнүүдтэл адляар нүүдэл зангаа орхижо, нэгэ газар түбхинэхэ, шэнэ тосхон байгуулха гэжэ шиидэhэн байгаа.

Хори гаран жэлэй туршада нилээд үргэдэhэн Холодная тосхонойхидто hаяшаг хэдэн шэнэ бүлэ—Байгалай зүүн хойто захаар агнажа ябаhан ангуушад, оро үсхэбэрилэгшэд нэмэжэ ерэhэн байна.

Хойто-Байгалай аймагай томошог колхозуудай нэгэн болохо «Вторая пятилетка» артелиин ажахы жэл ерэхэ бүри хүгжэнэ. Эндэхид гол түлэб агнуури хэдэг, оро үсхэбэрилдэг юм. Түрүүшын саhанай оромсоор дүй дүршэлтэй ангуушад хэдэн звено боложо таhараад, хүнэй ябашагүй ойдо гаража, үнэтэ ангуудые баридаг заншалтай. Тэдэнэрые дүй дүршэлтэй ангуушад Аркадий Петрович Легарев, Сергей Михайлович Симорчин, Георгий Максимович Платонов ударидадаг. Матвей Андреевич Ганюгин, Александр Евсеевич Скосырский, Георгий Михайлович Наумов, Евгений Тихонович Ганюгин гэгшэд эрхим ангуушадай тоодо ородог байна.

Колхозойнгоо гол тосхонhоо хэдэн зуун модоной газарта ошожо, Чуй, Муй, Чай гэдэг голнуудые зубшан агнуури хээд, үбэлэй туршада булга, хэрмэ гэхэ мэтые олоор баридаг, хабар болоходо буга хандагайнуудые агнажа, шуhан эбэрыень абадаг юм. Колхозой гэшүүд агнууряа түсэбэй ёhоор эрхилдэг болонхой. Тэдэнэр агнаха газараа түрүүшээр hайса шэнжэлээд, ангуудай арhа тушааха газар эртээнhээ тодорхойлдог юм. Ангуушадай байра, дари туулга, эдеэ хоол хадагалха газарнууд эртээнhээ түхеэрэгдэдэг байна. Ой тайгаар агнуури хэгшэд жэл бүри шэнэ газарнуудые бэдэржэ, агнуури хэдэг болоо. Тэдэнэртэ граждан авиациин самолёдууд али болохоор туhална. Энэ жэлэй эхеэр (февраль hарада) Георгий Максимович Платонов, Мария Петровна Урончина, залуу ангуушад-комсомолшууд Геннадий Платонов, Владимир Савватеёв гэгшэд самолёдто hуужа колхозойнгоо тосхонhоо 300 гаран километрын газарта агнуури хэhэн байха.

«Вторая пятилетка» колхозойхид оро үсхэбэрилгээр үнинэй суурхадаг юм. Хада уулаар ябахадаа тэсэбэритэй, шэмэтэй hайн мяха үгэдэг оронууд эндэ үсхэбэрилэгдэнэ. hүүлэй үедэ колхозой фермын оронуудай тоо хоёр дахин нэмээ. Оро үсхэбэрилдэг фермынхид эрхим hайнаар ажаллаhанайнгаа түлөө хүдөө ажахын Бүхэсоюзна выставкэдэ хабаадажа, медаляар шагнагданхай. Эндэхи фермэдэ жэлэй эхинhээ 125 шэнэ түл абтаад байна. Тиигэжэ ниитын ажахыдахи оронуудайнь тоо 740 хүрэтэрөө олошорбо. Колхозой гол тосхонhоо холошог байрладаг орын фермэдэ Прасковья Николаевна Тулбуконова, Сергей Михайлович Симорчин, Екатерина Алексеевна Симорчина гэгшэд ажалладаг. Семен Иннокентьевич Платонов фермын ажалые шадамар бэрхээр эмхидхэнэ.

Оро үсхэбэрилэгшэд газарай баялигые шэнжэлэгшэдтэ ехэ туhа хүргэнэ. Эдээндэ хэрэгтэй болодог элдэб түхеэрэлгэ тээhэн оронууд олон модоной газарта ой тайга соогуур ябадаг юм. Оронуудаараа элдэб ашаа шэрэhэнэй түлөө «Вторая пятилетка» колхоз үнгэрэгшэ 1958 ондо 165 мянган түхэригэй олзо доход оруулаа. Энэ жэлдэшье ехэ мүнгэнэй ашаа шэрэhэн байна.

Эвенк үндэhэ яhатан гансашье агнуури хээд, оро үсхэбэрилөөд байдаг бэшэ, харич загаhанай ажахы эрхилдэг юм. Александр Скосырскиин хүтэлбэрилдэг загаhашадай бригада холын нуурта загаhа барижа мэргэжэнхэй. Загаhашад шэнэ гүльмэ, губшуурнуудые хэрэглэн, жэл бүри загаhа ехээр барина. Колхозой загаhашад аймаг соогоо хамагhаа түрүүн даабаряа дүүргэжэ, Нижне-Ангарскын загаhанай комбинадта түсэбhөө гадуур олон зуун центнер загаhа тушаагаа.

Урдань огородой эдеэ ургуулдаггүй байhан эвенк зон hүүлэй жэлнүүдтэ овощь тарижа, баян ургаса хуряадаг болоо. «Вторая пятилетка» колхозойхид хоёр гектар хахад газарhаа хартаабха, hонгино, морковь, үгэрсэ, капуста гэхэ мэтые хуряажа абана. Колхозой огородшон Евдокия Урончина, Надежда Ганюгина, Мария Агдыреева гэгшэд огородой эдеэ ургуулгаар нилээд дүй дүршэлтэй болонхой.

Энэ жэлдэ колхоз ангай фермэ эмхидхэхэнь. Ан үсхэбэрилэгшэдэй ажаhууха гэр байра, мүн бусадшье түхеэрэлгэ баригдажа дүүргэгдэхэ дүтэлөө. Энэ жэлэй hүүл багаар ангайнь фермэдэ 35 халтар хара үнэгэд бии болохо юм.

Артелиин ажахын хүгжэхэ бүри колхознигуудай байдал улам hайжарна, олзо доходынь нэмэнэ. Үнгэрэгшэ жэл ажалта үдэр бүхэндэ 21 түхэриг мүнгэн хубаагдаhан байна. Колхозой гэшүүд оролдосотой hайнаар ажаллахынгаа хажуугаар болбосон hайнаар амардаг болонхой. Тэдэнэр үдэшэндөө культурынгаа байшанда кинофильм харадаг, газетэ, журналнуудые уншадаг, уран hайханай бүлгэмэйхидэй табиhан концерт харадаг юм.

М. Бадмаев.

Олон үхибүүдтэй эхэнүүд шагнагдаба

Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1944 оной августын 18-най Указай үндэhөөр, олон хүүгэдтэй эхэнүүдые «Эхын алдар» гэhэн орденуудаар, «Эхын медаль» гэжэ медальнуудаар СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй үмэнэhөө шагнаба.

Закаменай аймагай «Коммунизмын зам» колхозой гэшүүн Цыпил Цыренова, Байкало-Кударын аймагай «Байкал» колхозой гэшүүн И. Ф. Метелева, Бичурын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн Е. А. Носкова, Прибайкалиин аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн Т. С. Артемьева, Тарбагатайн аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн М. М. Гребенщикова гэгшэд юhэн үхибүү түрэжэ, хүмүүжүүлhэнэйнгээ түлөө «Эхын алдар» гэжэ нэгэдэхи шатын орденоор шагнагдаа.

Найман үхибүү түрэжэ, хүмүүжүүлhэн 11 эхэнүүд хоёрдохи шатын, долоон үхибүү түрэhэн 22 эхэнүүд гурбадахи шатын орденуудаар шагнагдаба.

135 хүн «Эхын медаль» гэжэ нэгэдэхи, хоёрдохи шатын медальнуудаар шагнагдаба.

РЕДАКЦИИН ПОЧТОhОО

Энээнэй түлөө шангаар хэhээлтэй

Санагын сельпо (түрүүлэгшэнь нүхэр Цыренжапов) таряа хуряагшад, тэжээл бэлэдхэгшэдые hайнаар хангаха гэжэ оролдоногүй. Жэшээлхэдэ, «Байкал» колхозой түб тосхон энэ сельпоhоо 14 километрын газарта оршодог юм. Мүн колхозой 2-дохи бригада 26 километрын газарта байдаг. Теэд эндэхи магазинуудта эдеэ хоолой зүйлнүүд, эд бараан хомор. hүүлэй үедэ хилээмэн ходо дуталдана.

Таряа, үбhэ хуряалгын үедэ эндэхи колхознигуудые хилээмээр, эдеэ хоолой бусад зүйлнүүдээр таhалгарягүй хангаха гэhэн уялга сельпогой правлени абаhан байгаа. Гэбэшье тэрэ уялгаяа дүүргэнэгүй.

Августын 24-hөө сентябриин 24 болотор 3-дахи магазиндань оройдоо хоёр дахин хилээмэн асарагдажа наймаалагдаа. Мүн эдеэ хоолой зүйлнүүд багаар асарагдана.

Энэ сельпо ГАЗ—63 гэжэ ашаанай ехэ машинатай юм. Тэрээгээр бүхы магазинуудта эд бараа, эдеэ хоолой зүйлнүүдые зөөжэ шадаха аргатай. Теэд машинамнай заhабарилагдажа байна гэhэн шалтаг баряад, сельпогой хүтэлбэрилэгшэд hанаа амар hууhаар. Колхозуудтахи магазинуудта эд бараа зөөхэ морин, тэргэшье бии.

Тэрээнhээ гадна аймпотребсоюзай автолавка hүүлэй үедэ колхозуудаар ябахаяа болишоо. Урдань хаа яа ерэхэдээшье, бригада, фермэдэ хүрэнгүй, колхозой түб тосхонhоо бусадаг hэн.

Санагын сельпогой, Закаменай аймпотребсоюзай хүтэлбэрилэгшэд энэ асуудалда анхаралаа хандуулха бэзэ гэжэ найдагдана.

Ч. Шагдуров.

Урдынхяараал түрүүлнэ

Владимир Федорович Шарыкинай хүтэлбэрилдэг бригада цехынгээ Хүндэлэлэй самбарта hара бүри гаралсаhан лэ байдаг. Паровозо-вагонно заводой вагон хабсаралгын цехтэ түрүү бригаданууд олоншье hаа, хэдэн hара удаагаар Улаан самбарта бэшэгдэдэгүүдынь үсөөхэн байха.

Энэ бригадада Советскэ Армиин зэргэhээ табигдажа ерэhэн залуушуул хүдэлмэрилдэг юм. Тэдэнэр түрүүшээр барандаа слесариин мэргэжэл шудалжа эхилээ hэн. Тэрэ гэhэнhээ хойшо ехэшье саг үнгэрөөгүй, халаанайнгаа нормо ходо үлүүлэн дүүргэжэ эхилhэн байна.

Бригадын гэшүүн Николай Аркатов тиигэжэ гурбан мэргэжэлтэй болоо. Мүнөө нүхэр Аркатов автомашиные жолоодогшоор, фрезеровщигооршье хүдэлжэ шадаха байна.

— Долоон жэлэй түсэбые болзорhоонь урид дүүргэхын түлөө бүгэдэ арадай мурысөөндэ оролсожо, hара бүринингөө даабаринье болзорhоонь урид дүүргэжэбди,—гэжэ бригадир Владимир Шарыкин хөөрэнэ.

Сентябрь hарын хүдэлмэриин дүнгөөр нүхэр Шарыкинай бригада Хүндэлэлэй самбарта дахин бэшэгдэбэ. Хүдэлмэриинь дүүргэлтэ 280 процент болоно гэжэ тэндэ бэшэгдэнхэй.

Д. Дармаев.

Хулдахай

Шэнэ „машинанууд“

Яруунын аймагай «Коммунизм» колхоздо урдань үзэгдөөгүй баян таряан энэ жэлдэ ургаа. Харин энэ баян таряагаа хаhа саг соонь гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряажа абаха ябадалда hаланаар, хайша хэрэгээр хандаха ушар тохёолдоно.

Гурбан жэлэй урда тээ колхоздо асарагдаhан автошэгнүүр мүнөө болотор тодхогдоодүй. Тиимэhээ тоог дээрэ машинаар асарагдаhан ороohоной түрүүшынхинь тачкаар хэмжэгдээд, бэшэниинь бага ехэшье hаа, түрүүшын машинынхитай тон адляар, таамаглан абтана.

Хойто Хүнды гэжэ газарта Герасим, Еремей Климовтэнэй, Дашанима Чимитовэй хадажа байhан поли дээрэ машинануудай удаан ерэдэггүй дээрэhээ эдэнэр бункерайнгаа ороohоор дүүрэхэдэ дайралдаhан лэ газартаа хаяад ябаха баатай болоно.

Машинануудай орондо харин колхозой гурбан томо буха обоотой ороohо «hэб гүүлэлсэжэ» үгэнэ. Ороohо садатараа эдеэд, горхондо ошожо үдэрэй 3—4 дахин уhалаад лэ ерэдэг эдэ гурбан бухые комбайнернууд хараад, эльгэ хаталдан иигэжэ хөөрэлдэнэ: «Шэнэ «машинанууд» бии болошоо. Эдэ гурбан буха ороohо ехээр эдиhэнhээ гэдэhээ тэhэршэнэ аа гү. Теэд бухануудай хото ороohо болбосоруулжа hурашанхайл ха».

Ч. Ринчинов.

БУХАНУУД: —Амтатай шэнхисээр садхаанал даа, артелиимнай ноёд hайнууд аад.

Зурагынь Ф. Балдаевай.

МАНАЙ РЕСПУБЛИКЫН hОНИН

Хэниинь ехэ мүнгэ шүүгээб?

Үнгэрэгшэ амаралтын үдэр, октябриин 4-дэ, Заиграйн аймагай Хандагатайн леспромхозой модошодой клубта хүн зон олон сугларанхай байгаа. Бурядай АССР-эй нөөсэлгын кассануудта мүнгэ хадагалагшадай биледүүдтэ тудаха шүүбэрие харахаяа Ново-Ильинка тосхоной ажалшадай олоороо суглараhаниинь гайхалтай бэшэ. Яахадааб гэхэдэ, нөөсэлгын кассануудта мүнгэ хадагалагшад Хандагатайн леспромхоздо илангаяа олон юм. Шүүбэриин боложо эхилхэдэ, мүнгэ хадагалаhан книжкэнүүдэйнгээ номерые тэрэ дары шалгажа үзэhэн байха. Нөөсэлгын кассада хадагалаhан мүнгэнэй 50, 100 процентын хэмжээтэй шүүбэриин тудажа-дань, Шулуута тосхондо hуурижалтай Корочкина 1230 түхэриг шүүбэ.

Тиражай комиссида туhалhан бишыхан басаган Лора Ломоносова шүүбэринүүдэй наадагдаха тусхай мөөр эрьюулжэ, 784-дэхи номерой патрон гаргаба. Тэрээн дээрэнь «200 процентын шүүбэри» гэhэн үгэ бэшээтэй байгаад, хүнүүд ехээр альга ташаа. Энэ номероор Онохой тосхоной Бурлакова гэгшэ 1030 түхэриг шүүгээ.

Илька тосхоной Клинаускайте А—511 номерой книжкээр 2500 түхэриг, Шулуута тосхоной Сидоров А—888 номерой книжкээр 1839 түхэриг шүүбэ. Тиражай болоходо аймаг соо хамта дээрээ 76 хүн 17 мянга гаран түхэриг шүүhэн байна.

Тиражай дүүрэhэнэй hүүлээр hонирхолтой шэнэ киножурнал харуулагдаа.

М. Халбаев.

Заhарха байhандань найдаад...

Үбhэ хуряалга дээрэ ажаллаhан В. Филиппов, В. Сидоров, А. Малыгин гэгшэд оролдосотой hайнаар хүдэлhэнэйнгээ түлөө мүнгэн шанда хүртөөд, августын нэгэ үдэшэ табилга абажа архидаха зуураа, колхозой клубта шууяа татаhан, артелиин түрүүшын Степановые сохиhон байгаа.

Баргажанай аймагай «Звезда» колхозой комсомолшууд-залуушуулай бригадын эдэ гэшүүд таагүй ааша гаргаhанайнгаа түлөө арадай сүүдэй урда зогсохо ёhотой байба. Гэбшэе аймагай прокуратурын, милициин таhагай хүдэлмэрилэгшэд залуу нүхэдэй түрүүшынхеэ гэм хэhыень, ниитын ажалда эдэбхитэйгээр хабаададаг байhыень хараада абажа, тэдэнэрые комсомолшуудай үзэмжэдэ табиха гэжэ шиидэhэн юм.

Уданшьегүй тэрэ хэрэгэнь колхозой комсомолой организациин суглаан дээрэ харагдажа, олон хүн үгэ хэлэhэн, саашадаа hайнаар, журамтайгаар ябахыень захиhан байна. Клуб соо сохюулhан Степанов суглаан дээрэ үгэ хэлэхэ зуураа, эдэ залуу комсомолшууд саашадаа заhарха бээз гэжэ мэдүүлбэ. Эгээн hүүлдэ үгэ хэлэhэн Филиппов, Сидоров, Малыгин гэгшэд үнэн сэхэ ажалаараа гэмээ сагааруулхабди гээд, хуулиин харюусалгада бү хабаадуулыт гэжэ нүхэдөө гуйгаа.

Эмэтэ ноюрнуудые хуулиин харюусалгада хабаадуулангүй орхиит гэhэн гуйлтатайгаар аймагай милициин, прокуратурын таhагуудта хандаха, гэм хэhэнэйнь түлөө тэдэнэртэ шанга зэмэ тохохо гэжэ суглаан дээрэ шиидхэгдэhэн байна.

И. Кондратьев.

Тобшохоноор мэдээсэхэдэ...

☆ Энэ жэлдэ Закаменай аймагай Цакир тосхондо интернат-hургуули нээгдээд, мүнөө 120 гаран үхибүүд hуралсажа байна.

Б. Шоёнов.

☆ Аймагай центр—Хэжэнгэ тосхоhоо Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз хүрэтэрхи харгы заhабарилагдажа байна. Энээнэй хүсэд заhагдахада, колхозой гэшүүд хэрэгтэй газартаа түргөөр, сэхэ ошодог болохо юм.

Д. Цыжипова.

Юрэ бусын ушар

Намарай наратай hэрюун нэгэ үдэр Улан-Үдэ городой ажалшадай үйлсэ талмайнуудаар алхалалдан ябатар, томо гэгшын шубуун Свердловэй үйлсын нэгэ гэр дээрэ hуушаба ха. Энээниие гэнтэ обёорhон хүн гэрэй орой өөдэ заажа зуураа, ингэжэ мэдүүлбэ: «Харыт, энэ юун гэшээб? Ягаа томо шубуун бэ? Хүзүүень харыт!»

Үйлсөөр ябагшадай обёорон гэhээнь, гэрэй орой дээрэ ута гэгшын хүзүүтэй боро тохоруун hуужа байба. «Энэ шубуун хаанаhаа ниидэжэ ерээ гээшэб?» гэлдэhээр байтарнь, даляа сэхээр арбайлган, hуурииhаа ниидэжэ, урда зүг барин ниидэшоо. Фенологууд энэ ушар тухай манай редакцида ингэжэ мэдээсэбэ:

«Хойто оронhоо урда зүг руу ниидэдэг, халуун ороной шубууд город, тосхон дээгүүр гараха зуураа доошоо буужа, гэрэй орой, хашаа, хорёо дээгүүр hуудаг юм. Городой үйлсын нэгэ гэр дээрэ hаяхан hууhан ганцахан тохоруун hүрэгhөө гээгдээд, ниидэжэ ябатараа амарhан байгаа».

Б. Цыремпилов.

Хилын саанаhаа

ГДР-эй арбан жэлэй ойдо зорюулагдан Берлиндэ уулзалга болобо

БЕРЛИН, октябриин 8. (ТАСС). Германиин Демократическа Республикын байгуулагдаhаар арбан жэлэй ойтой дашарамдуулан, Германиин Нэгэдэмэл социалистическэ партиин Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь Вальтер Ульбрихт, ГДР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Отто Гротеволь, Демократическа Германиин Национальна фронтын Национальна соведэй түрүүлэгшэ Э. Корренс Берлиндэ министерствонүүдэй байшангай зал соо үсэгэлдэр ехэ уулзалга хээ. ГДР-эй Арадай палатын түрүүлэгшэ И. Дикман, СЕПГ-гэй ЦК-гэй политбюрогой гэшүүд Г. Рау, Ф. Эберт, В. Штоф, Б. Лейшнер, Германиин Нэгэдэмэл социалистическэ партиин бусад хүтэлбэрилхы ажал-ябуулагшад, демократическа партинууд болон организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд, Министрнүүдэй Соведэй президиумэй гэшүүд, ГДР-эй министрнүүд, промышленностиин болон хүдөө ажахын түрүүшүүл, наукын, литературын, искусствын ажал-ябуулагшад уулзалга дээрэ байгаа.

КПСС-эй ЦК-гэй Президиумэй гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо Ф. Р. Козлов түрүүтэй СССР-эй партийно-правительственнэ делегациин гэшүүд, социалистическэ оронуудай партийно-правительственнэ делегацинуудай гэшүүд, тэрэшэлэн аха дүү коммунистическэ, хүдэлмэришэнэй партинуудай түлөөлэгшэд, гадаадын оронуудhаа ерэhэн бусад айлшад уулзалга дээрэ байлсаа.

СССР-hээ ГДР-тэ байдаг элшэн сайд М. Г. Первухин, ГДР-эй правительствын дэргэдэ байдаг дипломатическа түлөөлэгшын зургаануудые толгойлогшонор, Германидахи советскэ бүлэг сэрэгүүдые командалагша, Советскэ Союзай маршал М. В. Захаров айлшадай дунда байлсаа.

Румыно-советскэ хани барисаанай hара

БУХАРЕСТ, октябриин 8. (ТАСС). Румыно-советскэ хани барисаанай заншалта hарые нээлгэдэ зорюулагдаhан баярай суглаануд Румыниин Арадай Республикын городуудта боложо байна. Тимишоарада, Констанцада, Плоештидэ, Орадяда, бусад городуудта болоhон суглаануудта партийна, гүрэнэй, олониитын организацинуудай түлөөлэгшэд, хүдэлмэришэд, наука, культура болон искусствын ажал-ябуулагшад байлсаа.

«Хани барисаанай хэтэ үеын зангиа» гэhэн выставкэ Яссы городто нээгдээ. Тэрэнэй экспонадуудай дунда славян болон румын хэлэнүүд дээрэ бэшэгдэhэн олон документнүүд бии. Яссы городто ороной мастернуудай анха түрүүн хэблэhэн номууд выставкэдэ мүн лэ табигдаhан байна. Олон тоото фото зурагууд Румынида Советскэ Союзай олон янзын, аха дүүгэй туhаламжа үзүүлдэг тухай харуулна.

Румыно-советскэ аха дүүгэй хани барисаан тухай темээр Бухарестдэ, бусад городуудта лекцинүүд уншагдана. Румыно-советскэ хани барисаанай hаратай дашарамдуулан, Румыниин ниислэлдэ ерэhэн советскэ хүгжэмшэд—пианист Э. Гилельс, скрипкэшэн Л. Коган энэдэ концертнүүдые табижа, ехээр hонирхогдоно. Советскэ артистнуудай шадабарие Румыниин хэблэл болон харагшад үндэрөөр сэгнэнэ.

hарын үедэ бэелүүлэгдэхэ хэмжээ-ябуулгануудта Румыниин Арадай Республикын олон түмэн ажалшад хабаадалсаха юм.

Байгалай эрьедэ... И. Денисовэй фотоэтюд.

Камбоджа уласхоорондын сүүдтэ хандаба

ПАРИЖ, октябриин 8. (ТАСС). Франс-Пресс агентствын корреспондентын Гаагаhаа мэдээсэhэнэй ёhоор, Таиландын правительствода гомдолтойгоор Камбоджын правительство Гаагадахи уласхоорондын сүүдтэ хандаа.

ООН-эй Уставые эбдэhэн, Пра-Вихан дасан шадарай Камбоджодо хамаатай газарые Таиланда 1949 онhоо хойшо эзэмдэжэ байна. Пра-Вихан дасан хадаа Камбоджын хүн зоной шүтэдэг нангин газар нютаг юм. Энэ дасанай байдаг газар Камбоджодо хамаатай гэжэ гомдол соо заагдана.

«Уоркер» гэжэ долоон хоног бури гарадаг хэблэлдэ (США) толилгодоhон зураг. Гаршагтань ингэжэ бэшээтэй: «Кубын түүхэдэхи шэнэ хуудаhан».
Баруун таладанъ харуулагдаhан трактор доро: «Аграрна реформо» гэжэ… Кубинецын хааажа байhан хуудаhан дээрэ ингэжэ бэшээтэй: «Колониализм, … фунди дулдыданги, үзэг бэшэг мэдэхэгүй, үгытэй ядуу байдал...»

США-hаа ООН-эй дэргэдэ байдаг саг үргэлжын түлөөлэгшын мэдүүлгэ

НЬЮ-ЙОРК, октябриин 8. (ТАСС). США-hаа ООН-эй дэргэдэ байдаг саг үргэлжын түлөөлэгшэ Г. Лоджын мэдүүлгые ООН-эй Генеральна Ассамблейн сессидэ хабаадажа байhан США-гэй делегаци тухайхаа.

«Замбуулин юртэмсые шэнжэлэлгээр дүй дүршэлөө халан абалсахын тулада ООН-эй хүтэлбэрилгөөр конференци зарлахые Советскэ Союз дурадхаа гэжэ г-н Кузнецов мэдүүлээ. Советскэ политикада хэгдэhэн энэ шэнэ алхамые бидэнэр hайшааха зуураа, энэнь замбуулин огторгойе шэнжэлхэ талаар Нэгэдэмэл Нацинуудай хүдэлмэри саашадаа харилсаа холбоо… гуулха гэhэн ухаатай бээз гэжэ… дэнэр найдаhабди.

Замбуулин огторгойе шэнжэлэлгэ талаар ООН-эй комитедые… Генеральна Ассамблейн байгуулха… хай hанамжые Холбоото Штат… өөрынгөө зүгhөө хүсэдөөр дэмжэ… Замбуулин огторгойе шэнжэлэлгэ… лаар дүй дүршэлөө халан абалс… тухай г-н Кузнецовэй хэлэhэн… намжа ООН шэнги организаци… тор харилсаа холбоотой байлгаха… туhатай байжа болохо гэжэ… руулна».

Иракай премьер-министрын шархаталга

БАГДАД, октябриин 8. (ТАСС). Үсэгэлдэр Багдадта Ар-Рашид гэжэ үйлсэдэ Иракай премьер-министр Абдель Керим Касемдэ хорлолго хэгдээ. Багдадай радиогой мэдээсэhэнэй ёhоор, Касем гартаа хүнгэноор шархатаhан байна.

Энэ хорото муухай ябуулгые… руушааhан, Абдель Керим Касем… правительствые дэмжэhэн демо… рацинууд город соо үүн дэгээ… ложо эхилhэн байна.

Иракай премьер-министрын мэдүүлгэ

БАГДАД, октябриин 8. (ТАСС). Хорлолго хэгдэhэнэй hүүлээр, радиогоор үгэ хэлэхэдээ, Иракай премьер-министр Абдель Керим Касем ингэжэ мэдүүлээ: намайе шархатуулhан тэдэ hомоонууд Эхэ ороноо сүйлэхын түлөө минии хэдэг тэмсэлдэ haад ушаруулха зорилгоор табигдаhан байгаа. «Урбагшадта, үнэн зүб бэшэ ябадалда бидэнэр сохилто үгэхэбди. Минии бухы hанаан зорюулжа байhан, манай республика улам хүсэтэй, бата… боложо байна. Нягта жагсаа… байхыетнай таападые би урьда… Империалистнууд доохонуур ябу… га хэhэн заногоора. Тэдэнэр… публикыемнай усадхахые хүсэ…» гэжэ Касем хэлээ.

Касемэй бэеын ямар байhан тухай мэдээсэл

БАГДАД, октябриин 8. (ТАСС). Премьер-министр Абдель Керим Касемэй бэеын ямар байhан тухай бюллетениие Багдадай радио дамжуулаа. Бюллетеень соо ингэжэ хэлэгдэнэ. Үбшэлэгшын зүүн мүрhөө hомон абтаа. Операци hайнаар үнгэрөө. Касемэй бэень заhаржа байна.

БАГДАД, октябриин 8. (ТАСС). Иракай премьер-министр Абдель Керим Касемэй ами наhые хорлохо гэhэн харата муухай ааша бүхы ирак арадые ехээр зэбүүрхүүлээ.

Газетэнүүд уряануудые толи… Иракай Республикын дайс… нимэ хорото муухай ябуулга г… hаhа ирак арадай угаа ехээ… бууржэжэ байhаниие газетэ… элирхэйлэн мэдүүлнэ.

Манай алдарта республика… семэй хүтэлбэрээр саашадаа… бата бэхи хэрэм заhдаа улэх… периалистнууд болон хархис… дүүдэй али бухы үгэсэлгэ эвд… мые мүргэн, бута hүрэхэ гэжэ… техад Ан-Шааб» газетэ бэ…

Профсоюзуудай Бухэдэлхэйн Федераци США-гэй президентдэ хандаба

ПРАГА, октябриин 7. (ТАСС). Профсоюзуудай Бухэдэлхэйн Федераци өөрынгөө 95 миллион гэшүүдэй, тэрэ тоодо 3 миллион металлургинуудай зүгhөө США-гэй президент Д. Эйзенхауэртэ хандаа. Тиихэдээ, ажалшадай үнэн зүб эрилтэнүүдые США-гэй металлургическа промышленностиин эзэдэй хангахын тулада ехэ нүлөө тэдэндэ үзүүлхыень президентэс эрээhэн байна. Эдэ эрилтэнүүдые бэелүүлhэ ээзэйнь нэтэрүүгээр ар… дээрэнээ, металлургическа пром… ленностиин 500 мянган хүдэлмэ… шэд удаан саг соо забастовк… жэ байна гэжэ хандалга соо т… дэнэ.

Редакторай орлогшо
С. БАЛЬЖИНИМА…

МҮНӨӨДЭР МЕТЕОРНУУДАЙ ШАТАХЫЕНЬ АДАГЛАН ХАРАГТЫ

Харанхы hүни огторгойн хяа дайда руу одо мүшэд шэнги бодосуудай ялалзан хиидэхэнь хүнэй нюдэндэ элихэнээр харагдадаг. Энэ ушарые hүзэгтэй зон элдэбээр тайлбарилдаг байhаниинь элитэ. Үнэндөө одо мүшэд бэшэ, харин элдэб бодосууд—метеоридууд (hолир) агаарта шатадаг, харин заримааниинь лэ газарта унадаг юм. Эдэниие буумал шулуун гэжэ нэрлэдэг. Бүмбэрсэг дэлхэйе тойрон тоо томшогүй олон томо, жэжэ шулуун хиидэжэ гэжэ тодоруулагданхай. Тэдэнэй зариманиинь Газар дэлхэй тээшэ туйлай түргөөр (секундэ соо 30—40 километр хурдаар) хиидэн дабшажа зуураа ехээр халажа, харанхы hүни одо мүшэдэй унаhандал харгы гарган зураладаг юм. Энэ үзэгдэлые эрдэмтэд метеорнуудай шаталга гэжэ тайлбарилна.

Метеоридууд түргөөр хиидэхэ бүрөө харанхыда илангаяа гэрэлтэйгээр яларан харагдадаг. Нэгэ граммhаа бага шэгнүүртэй жэжэ метеоридууд 130—80 километр үндэртэ, үсэн агаар соо хайлажа үгы болошодог байна. Гэхэ зуура агаар руу нэбтэрэн орohон нэгэ граммhаа дээшэ метеоридууд сахилгаандал адли гэрэл гарган, зурагад гэн дабшадаг. Ехэ метеоридуудай (hолирнуудай) газарта дүтэлэн хиидэхэдэнь хүгжэ абяан дуулдадаг. Огторгойдо хүсэд шаталгүй метеорнууд Газарта унадаг. Жэшээнь, 1947 оной февралиин 12-то Сихотэ-Алинь гэжэ үндэр хадануудта (Владивостогhоо хойгуур) хамтадаа зуугаад тонно болохо олон зуун жэжэ метеоридууд унаhан байгаа. 1908 оной июниин 30-да Эрхүүhээ хойгуурхи бүтүү ой тайга соо нэгэ мянган кубометр хэмжүүртэй, олон мянгаад тонно шэгнүүртэй ехэ метеоридай унаhаниинь hонирхолтой байhан юм. Тэрэнэй газарта унахадань туйлай шанга абяан гараhан юм гэдэг. Метеоридай унаха үеэр мянгаад шахуу дүрбэлжэн километр газарта бүдүүн гэгшын модод орбоhгоороо урбалдан унаhан байгаа.

Мүнөө Газар дэлхэйдэ үдэр бүри 3 мянгаhаа 20 мянган тонно хүрэтэр шэгнүүртэй хэдэ мянган метеоридууд унадаг гэжэ агаарта табигдаhан хэмэл ододой аппаратуранууд мэдээсэhэн байна.

Заримдаа туйлай олон метеоридуудай бөөгнэрэн хиидэхэ ушар үзэгдэдэг. Тэрэ үеэр нэгэ минутын туршада олон зуун метеорит хиидэдэг юм. Метеоридуудай олоороо шатаха үедэнь огторгой өөдэ харахан хүн «нэгэл газарhаа (радиантhаа) туйлай олон метеорит (hолир) хиидэн гараhа гэшэ гү» гэжэ hанадаг байха. Тэрэнь үнэндөө тиимэ бэшэ. Огторгой соогуур дабшадаг метеоридууд нэгэл газарhаа гарадаг бэшэ, харин замбуулинай гүн соогуур хоорондоо адли зайтайгаар жэрын хиидэдэг гэжэ тодоруулагдаа.

Мүнөөдэр—октябриин 10-да үдэшын 10 часhаа эхилжэ Драконид гэжэ бүлэг мүшэд шадар туйлай олон метеорит огторгойдо хиидэжэ эхилхэ юм. Огторгойдо болодог энэ hонирхолтой ушарые тэнгэриин хойто зүгтэ Долоон үбгэдэй баруун урагшаа хаража болохо байна. Драконид гэжэ бүлэг мүшэд шадар метеоридуудай олоор хиидэдэг ушар 1933, 1946 онуудта үзэгдэhэн байгаа. Имэрхүү үзэгдэл 1946 ондо дүрбэн часай турша соо үргэлжэлөө гэжэ эрдэмтэд тодорхойлоо hэн. Тэрэ үедэ нэгэ минутын туршада 500 шахуу метеоридууд хиидэhэн юм.

Байгаалида болодог hонирхолтой ушарые мүнөөдэр адаглан харыт!

Б. Бальжинова.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря—27-37, отделов: партийной жизни—34-05, сельского хозяйства и советского строительства—47-59, промышленности и транспорта, пропаганды, информации—35-14, культуры—24-74, писем и рабселькоров—40-49, отдел переводов, корректорская—35-95, бухгалтерия—37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н01164. г. Улан-Удэ. Типография Министерства культуры Бурятской АССР. Зак. № …